

Els dubtes del transvasament

Més enllà de la controvèrsia política que vicia l'anàlisi del Pla Hidrològic, i especialment la del transvasament de l'Ebre, hi ha un munt de dubtes sobre les conseqüències i la viabilitat del projecte. En aquest article, analitzem algunes de les qüestions que posen en dubte la necessitat de dur a terme aquesta obra i també els arguments dels que en defensen la conveniència.

Depend del PHN el desenvolupament econòmic valencià?

—El Consorci Empresarial de l'Àrea Mediterrània, que agrupa les organitzacions empresarials i les cambres de comerç d'Almeria, Múrcia i el País Valencià, va presentar recentment el resum de l'informe *Principis generals i conclusions inicials sobre les transferències previstes des de l'Ebre*. Segons aquest document, encara inèdit, si no es duu a terme el transvasament es perdran a mitjà termini 25.000 llocs de treball directes en l'agricultura i uns altres 10.000 d'indirectes. El PP ha repetit una i una altra vegada, com a principal argument a favor del Pla Hidrològic Nacional, i especialment del transvasament de l'Ebre, que és imprescindible per al futur de l'agricultura i del turisme. Algunes comarques de Múrcia i les del sud valencià, el Baix Segura i el Baix Vinalopó, tenen un dèficit estructural d'aigua per a reg agrícola. També hi ha algunes zones turístiques, com ara la Marina Alta i la Baixa, amb problemes històrics amb l'aigua.

—**És l'aigua per a camps de golf?**

—El ministre de Medi Ambient, Jaume Matas, ha demanat la modificació de l'article 17 del PHN, perquè l'aigua del transvasament no es pugui destinar a regar camps de golf. De totes formes, cal destacar que el Pla Hidrològic no inclou cap capítol de sancions. Quina multa o pena es pot imposar, doncs, als infractors? Per altra banda, el president de la Fundació per una Nova Cultura de l'Aigua, Antonio Esteban, creu que aquesta prohibició no té cap transcendència: "Aquesta prohibició és una ximpleria. Allò que compta són els balanços totals d'aigua. Si un camp de

golf utilitza aigua de pous o de depuradores, se li està traient aigua als sistemes, que haurà de ser transvasada. Aquesta prohibició no canvia res."

—**On va l'aigua del transvasament de l'Ebre?**

—La llei del PHN preveu transvasar 1.050 hectòmetres cúbics l'any de l'Ebre, que haurien de tenir la destinació següent: 190 per a les conques interiors del Principat, fonamentalment amb destinació a Barcelona; 315 a la conca del Xúquer; 95 per a Andalusia; i la resta, 450 hm³, a la conca del Segura. Diversos especialistes han destacat un fet que ha passat desapercebut enmig de la polèmica: segons el PHN, als 315 hm³ destinats a la conca del Xúquer s'han d'afegir uns 90 més que s'aconseguiran amb la modernització de la Séquia Reial del Xúquer. Tota aquesta aigua s'haurà de repartir a parts iguals entre el País Valencià i Castella-la Manxa, amb uns 200 hectòmetres cúbics cada autonomia. Els 200 hectòmetres cúbics destinats a Castella-la Manxa s'han de sumar a l'extracció d'aigües subterrànies de l'aqüífer del Xúquer-Tajo que ja es duu a terme en aquest territori amb l'agricultura de regadiu subvencionada que promou el Govern de José Bono. Segons Esteban, la rendibilitat de l'agricultura de regadiu continental que es planta a la Manxa, fonamentalment dacsa, és vint vegades menor que la de la costa valenciana en relació amb l'aigua utilitzada.

—**Podran, els llauradors, pagar l'aigua?**

—La llei del PHN assenyala un cost mitjà de l'aigua de 0,3 euros/m³, que ja és un cost que molt pocs llauradors poden assumir, però molts especialistes

D'esquerra a dreta, els dirigents de les patronals de Múrcia, Miguel del Toro; de València, Rafael Montero; d'Almeria, Lorenzo Ruiz; d'Alacant, Joaquín Rocamora; i el president de la Cambra de Comerç d'Almeria, José A. Flores, el passat 5 de novembre a Múrcia en un acte de suport al PHN.

parlen de preus més alts. El PP insinua als agricultors que aquesta aigua serà subvencionada. Això pot ser veritat al principi, però la Unió Europea té una Directiva de Recuperació Íntegra de Costos que, més endavant, els obligarà a fer pagar el que costa. El cas més dramàtic, segons Antonio Esteban, és el dels regants que històricament han aprofitat l'aigua del Xúquer amb uns costos moderats i que ara rebran aigua de l'Ebre (ja que bona part de la del Xúquer es queda a Castella-la Manxa), de pitjor qualitat i, a més, a uns preus molt més elevats.

—**Seria més barat fer plantes dessaladores?**

—Segons alguns estudis, sí. Sobretot a Múrcia i Almeria, on l'aigua serà més cara que a Castelló. Els costos de dessalatge són d'entre 0,42 i 0,48 euros per metre cúbic. Si, com assenyala Pedro Arrojo, catedràtic d'anàlisi econòmica de la Universitat de Saragossa, a Almeria

Regants que han aprofitat l'aigua del Xúquer a baix cost ara rebran la de l'Ebre, pitjor, a preus molt elevats

el metre cúbic pot arribar a costar més d'un euro, l'opció de la dessaladora és clarament més econòmica.

—**És de pitjor qualitat l'aigua de l'Ebre?**

—César Cimadevilla, expert en planificació hidrològica, assegura que l'aigua del baix Ebre, d'on partirà el transvasament, ni tan sols és prepotable: "La seua depuració serà molt més costosa del que preveu el PHN i el preu final de l'aigua es dispararà."

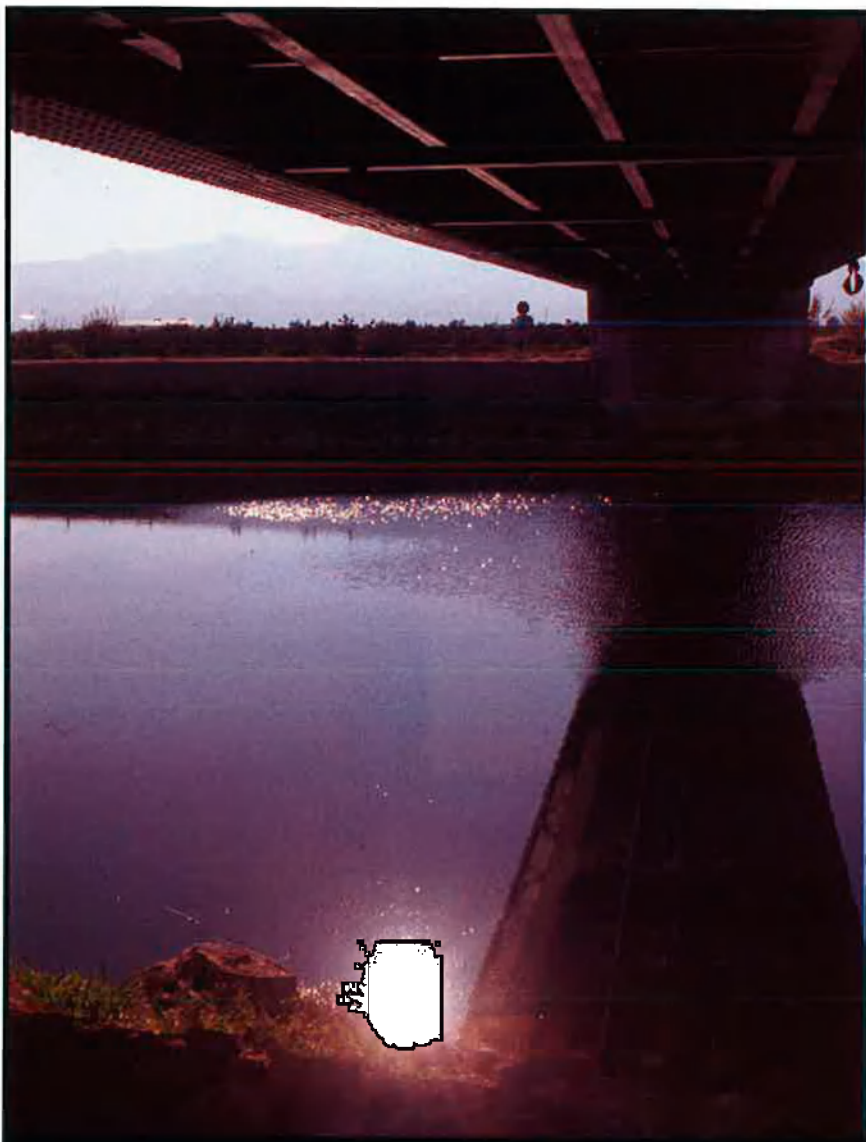
A més, és previsible que la qualitat de l'aigua de l'Ebre empitjore en un futur. Actualment, l'aigua més neta i lliure de sulfats que arriba a l'Ebre és la que li

aporta el Segre. Amb la construcció del canal de reg Segarra-Garrigues, que agafarà aigua d'aquest afluent, l'aportació del Segre a l'Ebre minvarà i, proporcionalment, creixerà la presència de sulfats.

Enfront de totes aquestes crítiques, el PP recorda que l'aigua potable que s'utilitza a la ciutat de Tarragona prové de l'Ebre.

—**Europa subvencionarà el PHN?**

—El PHN vulnera, segons la Plataforma de Defensa de l'Ebre, les directives europees sobre hàbitat i aus. També assegura que els arguments tècnics i els estudis d'impacte ambiental presentats pel Govern espanyol no convencen Europa.

A dalt, imatge del riu Xúquer, malmes ja abans del transvasament al Vinalopó per les extraccions d'aigües subterrànies a Castella-la Manxa. A sota, una de les múltiples manifestacions que s'han fet a les Terres de l'Ebre contra el transvasament.

RAFA GIL / EFE

Tot i això, la pressió del Partit Popular és forta i Aznar treballa una aliança amb Blair i Berlusconi per obtenir el finançament de la UE. A hores d'ara, la Comissió Europea ha de decidir si nega les subvencions. Si s'hi oposa, haurà d'argumentar l'incompliment de les directives europees i dur el PHN als tribunals comunitaris. Si no ho fa, concedirà automàticament la subvenció.

—**Es transvasaran 1.050 hm³ cada any?**

—Segons els càlculs duts a terme per Antonio Esteban, serà difícil que es puga transvasar la quantitat d'aigua establida per la llei. En el darrer any hidrològic (octubre 2001 – setembre 2002), per l'Ebre, a l'altura de Xerta (d'on partirà el transvasament), han passat 4.162 hm³. La mitjana que estableix el Ministeri per poder transvasar els 1.050 hectòmetres és de 12.500 hm³. Per tant, enguany, amb la llei del PHN, s'hagueren pogut transvasar 128 hectòmetres, el 12% del que està previst. Aquesta aigua haguera arribat exclusivament per a usos urbans, perquè són els prioritaris.

—**Són exactes les previsions de les necessitats de l'aigua a Barcelona, el País Valencià i Múrcia?**

—Cal distingir entre les previsions per a abastiment de boca a les ciutats i les previsions per a aigua per a usos agrícoles.

La meitat de l'aigua, segons el Pla Hidrològic, seria per a usos urbans. Per calcular-ne les necessitats, el PHN reproduceix els càlculs de demanda futura que han fet els diferents plans de conca, que calculen que les demandes urbanes creixeran un 36%. Però el mateix *Llibre Blanc de l'Aigua* del Ministeri de Medi Ambient fa una altra anàlisi i considera que aquestes previsions són absurdes, ja que l'augment de la demanda a les ciutats està estancada des de fa deu anys i les previsions són que vaja en recessió. La reducció de la demanda hauria de ser donada per l'estancament de la població urbana, d'una banda, i per la millora de les xarxes de distribució: s'estima que, actualment, les xarxes de distribució urbanes de l'estat espanyol perden entre el 30% i el 40% de l'aigua que porten, mentre que, en ciutats ale-

manyes o holandeses, les pèrdues són del 10%. Una estratègia de futur sostenible és millorar les xarxes per reduir el percentatge del 35% al 15%, de manera que les expectatives de demanda minvarien molt.

Pel que fa a l'aigua per a ús agrari, els càlculs del PHN tampoc no són correctes. El cas de València és significatiu, perquè la conca del Xúquer, segons Arrojo, no té necessitats, sinó un excedent de 1.000 hm³. "Però el PHN s'oblida de comptabilitzar les aigües subterrànies i fa frau comptable perquè surti rendible el trasvasament."

Els casos de Múrcia i Almeria són diferents. "Allà –segons Arrojo– cal un pla de reordenació dels regadius, ja que hi ha molta explotació de regadiu il·legal." A Múrcia caldria reduir 57.000 ha, un 27% del regadiu existent.

Esteban considera que el transvasament Tajo-Segura, que es va posar en funcionament l'any 1980, va fracassar perquè va crear unes demandes molt grans d'aigua i després en va dur molta menys. Les expectatives van agreujar la sequera. Ara, segons aquest especialista, "es vol fer el transvasament de l'Ebre, que és la segona part del transvasament Tajo-Segura, i pot produir el mateix efecte." "A Múrcia i al sud d'Alacant –diu Esteban–, com més aigua tenen, més en gasten." Segons Esteban, el PHN s'inventa unes demandes inexistents a Catalunya, i a les zones de Castelló i València amb la intenció de dur l'aigua a aquesta àrea, vertadera destinatària del transvasament.

—S'ha fet un estudi d'impacte ambiental del PHN a l'Ebre?

—La nova Directiva de Plans i Programes de la Unió Europea obliga a fer una "Avaluació estratègica d'impacte ambiental" quan es tracta d'obres complexes, com plans energètics o hidrològics. L'objectiu d'aquesta Directiva és evitar el que a Brussel·les anomenen *saucissonage*, l'especejament dels grans projectes en petits estudis ambientals parcials. Precisament, el primer estudi d'impacte ambiental que va presentar el Govern espanyol seguia aquesta filosofia i presentava, per separat, l'impacte del transvasament, l'impacte dels regadius, l'impacte del canal de Navarra o l'impacte

Segons Antonio Esteban, el territori més beneficiat pel PHN és Castella-la Manxa, amb el seu pla d'expansió de regadius

del canal Segarra-Garrigues. Quan el Govern espanyol va presentar l'estudi, aquesta Directiva de Plans i Programes no estava aprovada però la UE ha obligat a presentar, posteriorment, una avaluació estratègica. La UE, però, ha plantejat vint preguntes sobre aquesta avaluació que revelen la manca de rigorositat, ja que continua sense tenir en compte els efectes que pot tenir sobre el Delta l'efecte combinat del transvasament i la reducció del cabal com a conseqüència de l'ampliació de regadius que, sumant els d'Aragó i els que isquen del Segarra-Garrigues, poden arribar a ocupar fins a 400.000 hectàrees. El Govern espanyol,

encara ha de respondre sobre les conseqüències d'aquesta unió de factors.

—Com afectarà ambientalment, el transvasament, el País Valencià?

—Segons el conseller de Medi Ambient valencià, Fernando Modrego, el PHN servirà "per recuperar els ecosistemes humits de la comunitat valenciana i el bon funcionament dels aqüífers". Diversos especialistes han denunciat que, al contrari, durà aigua d'un ecosistema diferent que pot alterar espais tan fràgils com ara l'Albufera de València.

Alex Milian
Miquel Calvet

CANALS & MUNNE

UNA GRATA EXPERIÈNCIA

(Artesanos desde 1915)

Ctra. de Sant Sadurní a Vilafranca, km. 0,5. Tel.: 93 891 03 18 Fax: 93 891 19 45
08770 Sant Sadurní d'Anoia (Barcelona).
E-mail: canalsmunne@troc.es http://www.troc.es/canals&munne